הווה ועבר בשדרות ירושלים ביפו

שד' ירושלים,
שנות 1930

צלם לא ידוע

אבני מורשת

שדרות ירושלים

שדרה רחבת ידיים, הנטועה בעצים עבותים. כשנסללה ב־1915 בעיצומה של מלחמת העולם הראשונה על ידי העותמאנים, נקראה שדרת ג'מאל פחה. כשהבריטים כבשו את יפו, שינו את שמה לשדרות המלך ג'ורג'.

כשקמה מדינת ישראל היא הפכה לשדרות ירושלים. השדרה ניטעה מתוך רעיונות מודרניים של עיר חדשה. בסביבותיה היו פרדסים ובתי באר והיא התחברה לנמל. המשכה של השדרה נקרא נוזהה – טיול.
משני צדדיה בניינים היסטוריים שעם מעט תשומת לב אפשר לגלות את יופיים האדריכלי.

שדרות ירושלים היא שדרה ארוכה החוצה את יפו ומהווה בה ציר תנועה ראשי. השדרה שרטטה את הגבול בין האזורים החקלאיים במזרח יפו, לבין האזור של יפו החדשה במערב העיר שהיה צמוד אל חוף הים.

אין כמו אגדה בחולות תל אביב־יפו

הרכבת הקלה בשדרות ירושלים
המחודשות, 2023

צילום: ברוך ניב

הטרנספורמטור [שנאי] במרכז התמונה, שדרת המלך ג'ורג', 1920
לימים שדרות ירושלים 6

צילום אברהם סוסקין

אין כמו אגדה בחולות תל אביב־יפו

שדרת המלך ג'ורג', 1920, לימים שדרות ירושלים, מסִדרת הגלויות של האחים אליהו

צילום: אברהם סוסקין, מקור: ארכיון עיריית תל אביב־יפו

אולם נֹגה
המקורי,
1960 – 1950
שד' ירושלים 9

צלם לא ידוע,
תורם: ישראל פרֶקר

קולנוע נֹגה המחודש, 2023

צילום: ברוך ניב

אולם נֹגה

הוקם בתחילת שנות ה־40, על ידי עלי מוסתקין, ונקרא על שם בנו "סינמה נביל". חזיתות הבניין צופו באבן חול והשטחים הציבוריים בשיש. בראשית שנות החמישים נפתח במבנה קולנוע נֹגה. ב־1986 הושכר האולם לאופרה הישראלית החדשה ולתיאטרון הקאמרי, להצגות "אוף ברודוויי".

המבנה שופץ בתכנון האדריכל יוסי בר־דה להתאמתו לצורכי האופרה הישראלית. ב־1995 נמסר האולם לתיאטרון גשר.

אין כמו אגדה בחולות תל אביב־יפו

קולנוע אלהמברה
שד' ירושלים 39,
שנות 1930

המבנה הוקם בימי המנדט הבריטי בשדרות קינג ג'ורג', לימים שד' ירושלים. מהיכלי הבידור המפוארים והגדולים שהיווה מוקד משיכה לתושבי פלשתינה הערבים.
תכנן האדריכל הלבנוני איליאס מור בסגנון ארט דקו.

צילום: משה (מיקו) שוורץ,
1939 לערך
מקור: ארכיון ביתמונה

אלהמברה המחודש, 2023

צילום: ברוך ניב

בית הדואר המנדטורי
שד' ירושלים 12, שנות 1950

נחנך ב־1931 לשירותי הדואר, הטלגרף והטלפון.
תוכנן על ידי האדריכל האנגלי אוסטן סנט ברב הריסון (תכנן גם את
מוזיאון רוקפלר, ארמון הנציב ועוד). הכניסה למבנה הייתה דרך שתי דלתות מפוארות לתוך חלל דו־קומתי בעל חלונות ויטראז'. השירות הבולאי שכן בבניין הדואר ביפו עד 2016.

צילום: ווילם ון דר פול, 1962

בית הדואר המחודש, 2023

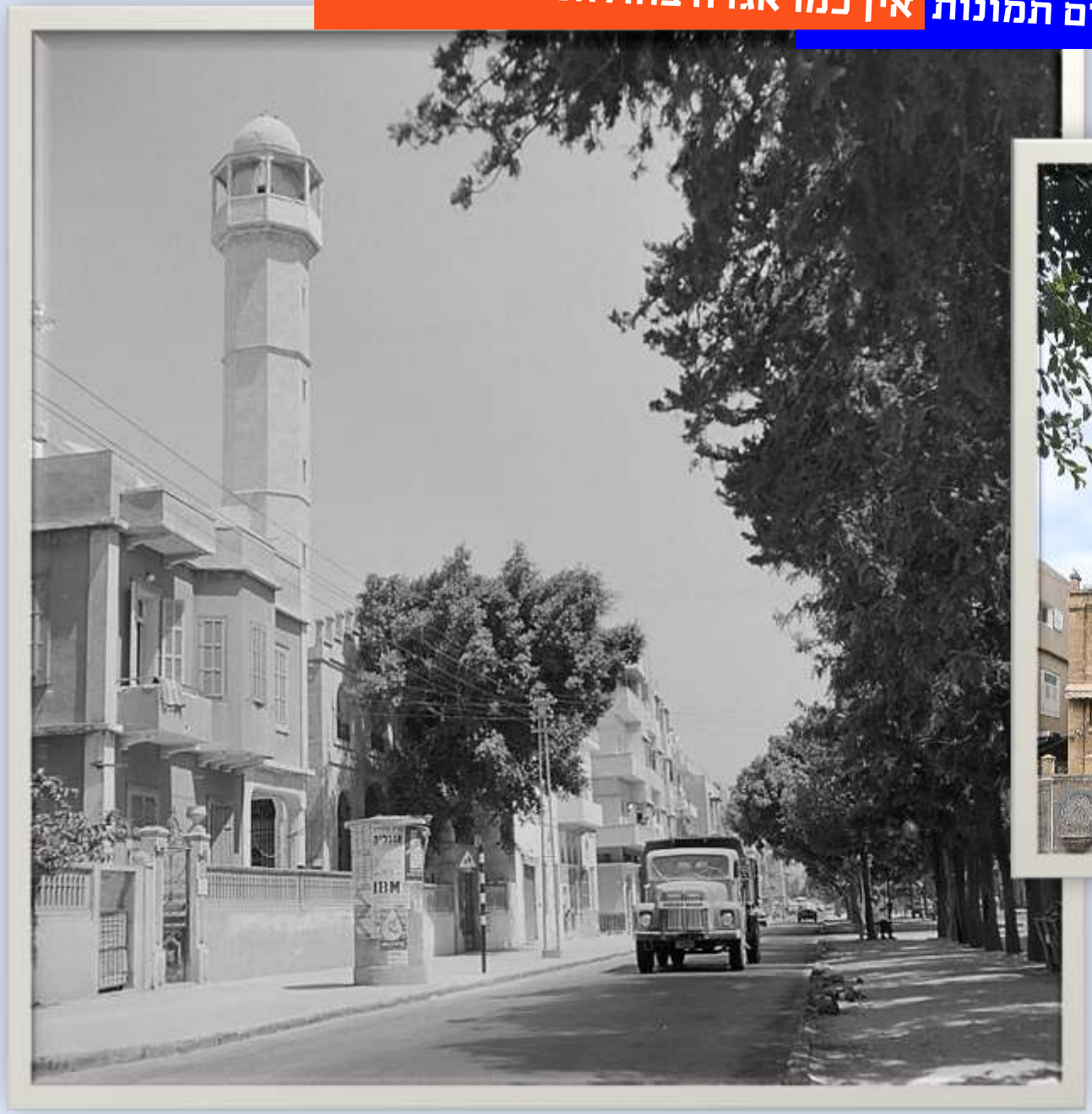
צילום: ישראל פרקר

בית הדואר (משמאל)
שד' ירושלים 12,
שנות 1940

צילום: יעקב (ג'ק) רוזנר, 1949 לערך

מסגד אל נוזהא

נבנה ב־1937 בשכונת היוקרה נוזהא.
ננטש ב־1948 עד 1960, ונפתח בו בית הדין המוסלמי. בשנות ה־70 פעלה בו ספרייה בערבית ונפתח שוב כמסגד ב־1984.
ב־1997 שופץ על ידי אדריכל ג'יל ברטו, נוספו קשתות, עבודות פסיפס ועמודי שיש.
מימין – עצי הפיקוס.

צילום: ואן דר פול, שנות 1950

מסגד אל נוזהא המחודש, 2023

צילום: ישראל פרקר

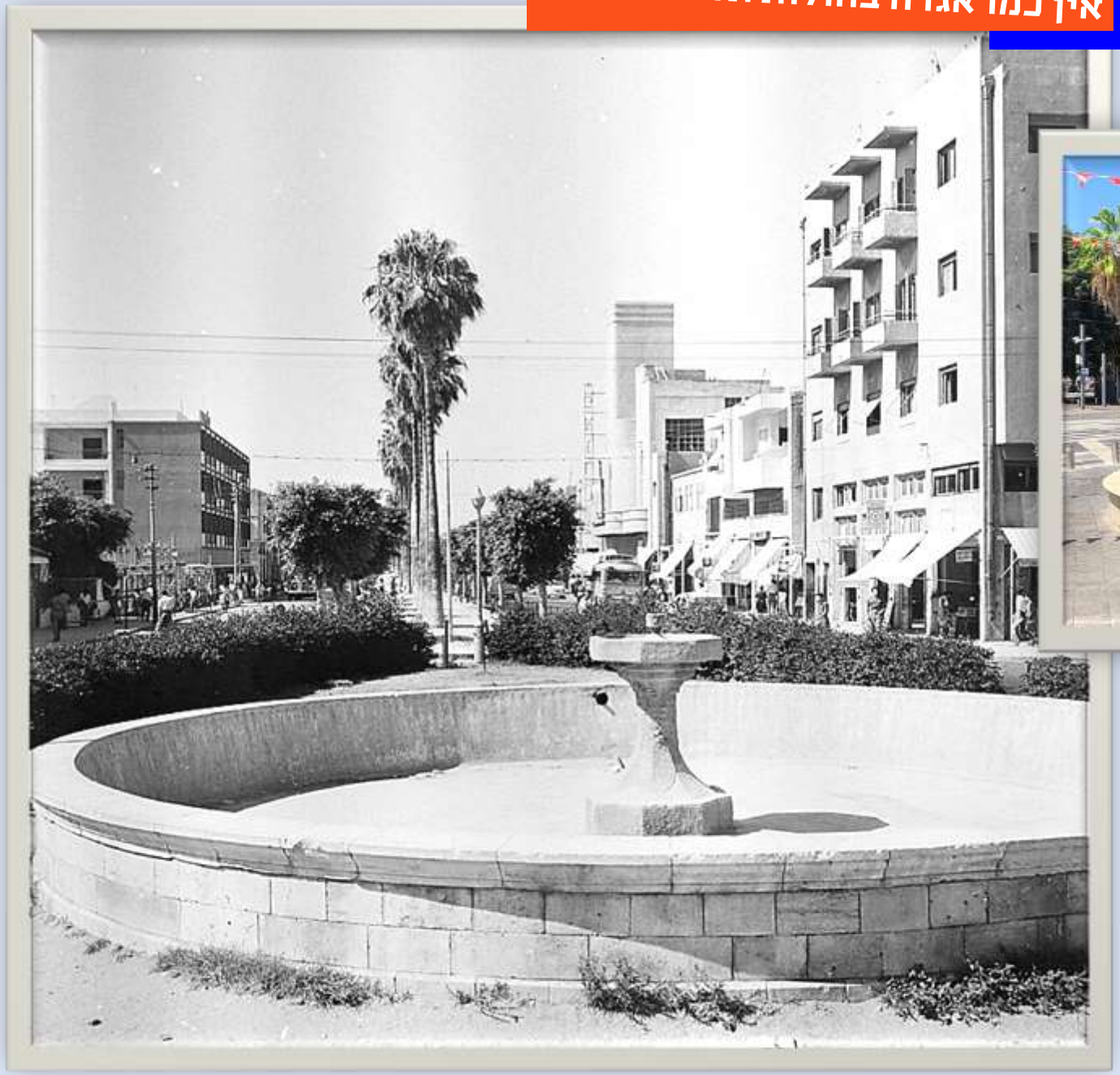
הכיכר עם המזרקה ליד עיריית יפו
שד' ירושלים 45, ראשית שנות 1940

בית העירייה והמזרקה נבנו ב־1935 על ידי עאסם בק סעיד, ראש עיריית יפו בשנים 1918 – 1938.
בשתי הקומות העליונות גרו אנשי משפחת סעיד והקומה הראשונה הושכרה לעיריית יפו שעברה לשם ב־1937 ממשכנה בכיכר השעון. בקומת הקרקע נפתחו חנויות ובית קפה.
בשנת 1948 ננטש הבניין ואִכלס משרדים.

צילום: משה (מיקו) שוורץ

מקור: ארכיון ביתמונה

אין כמו אגדה בחולות תל אביב־יפו

הכיכר החדשה, 2023

צילום: ברוך ניב

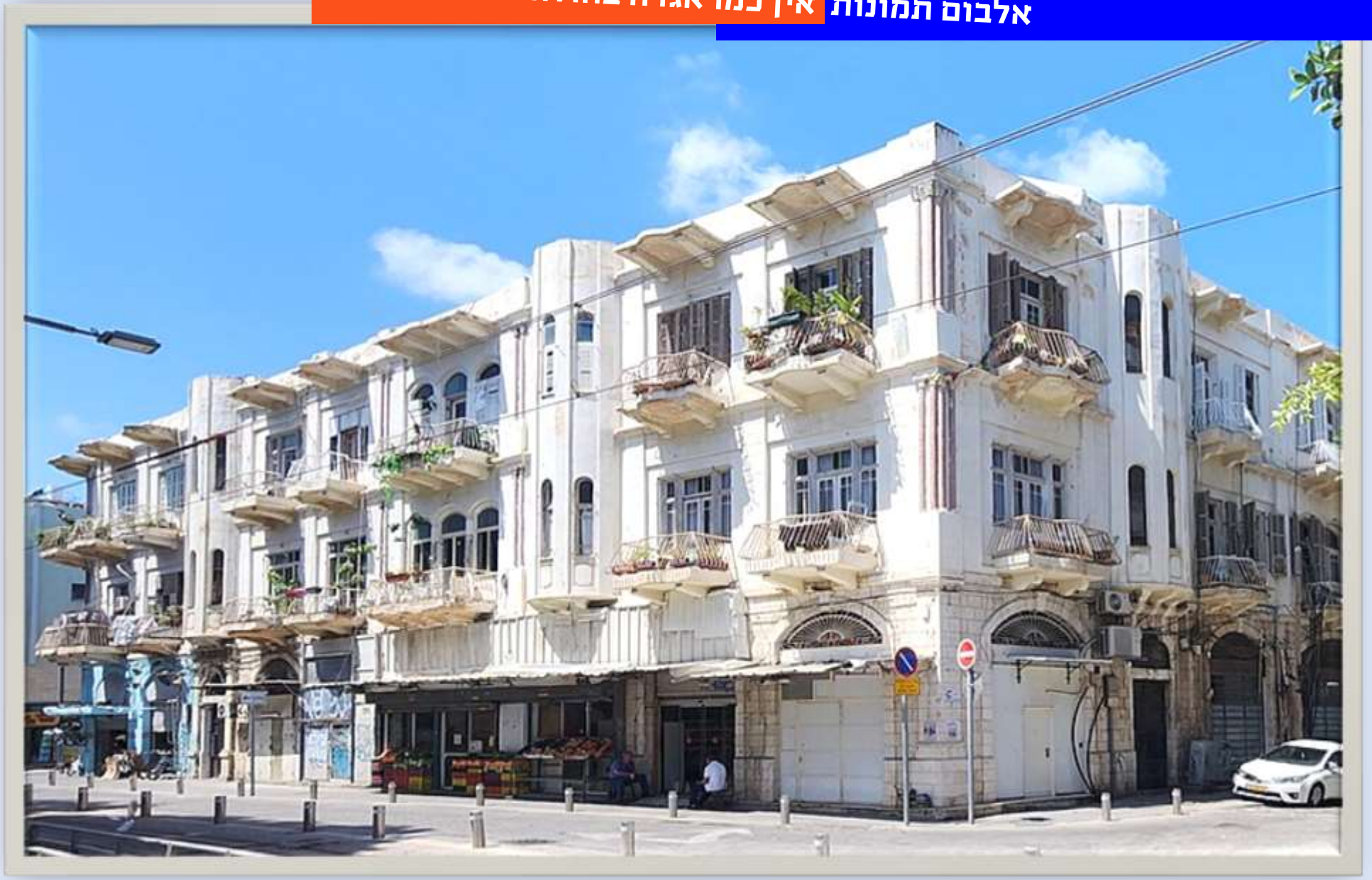
הכיכר ליד עיריית יפו,
שד' ירושלים 45, 1964

צילום: וילי פולנדר
תורם: ארכיון עיריית תל אביב

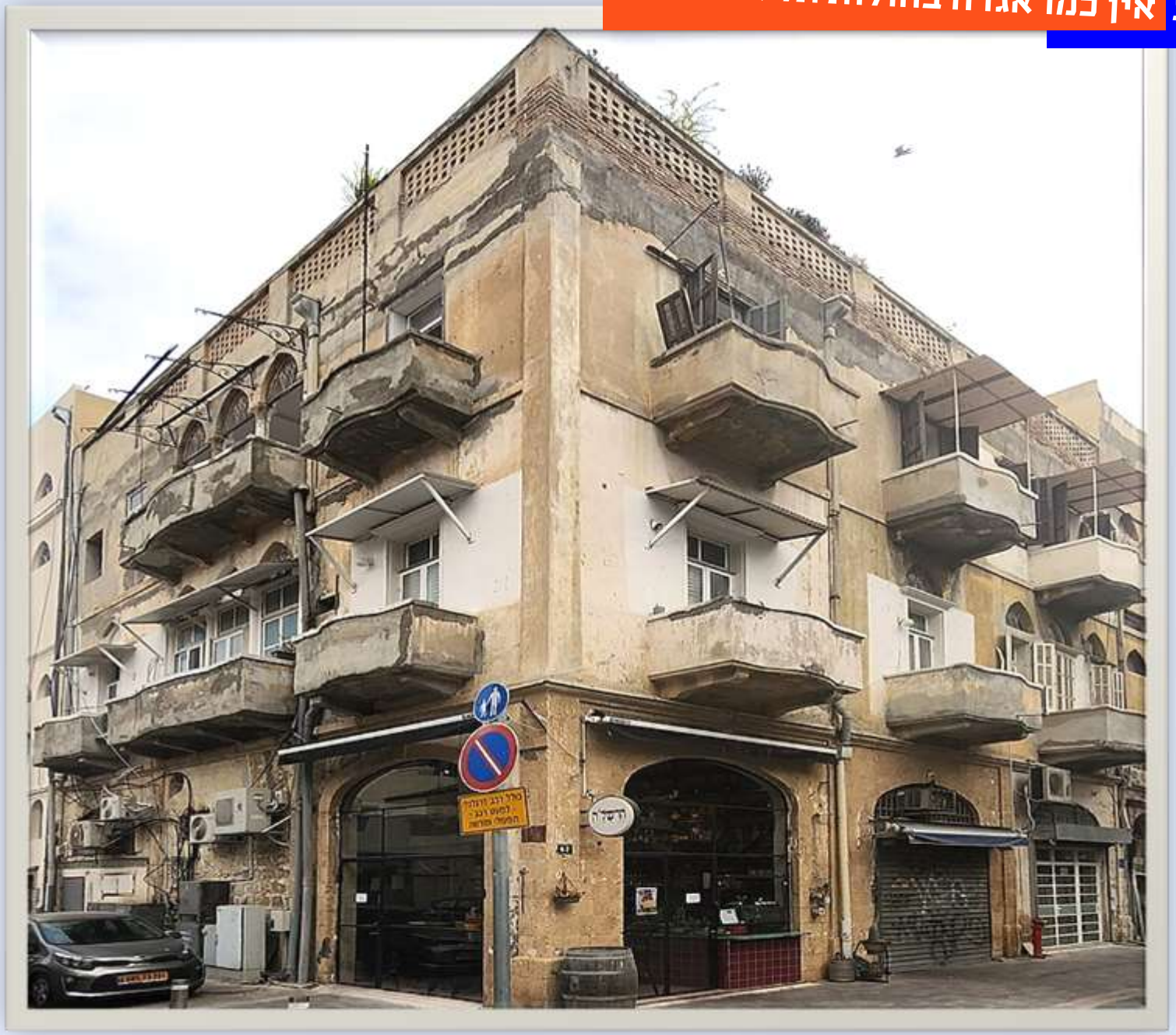
אין כמו אגדה בחולות תל אביב־יפו

בית חזבון
שד' ירושלים 24

נבנה ביוזמת אנטון עבדאללה חזבון, יליד בית לחם להוריו הקתולים.
הקמת הבניין נמשכה שנתיים. בשנות ה־30 הושכר חלקו למשרד הבריאות הבריטי לשמש מרפאה.
במבנה היה גם בית מלון CLARIDGE HOTEL

צילום: ישראל פרקר

בית כנעאן
שד' ירושלים 62

נבנה ב־1933 על ידי רשאד כנעאן, כחלק מהתפתחות "שכונת נוזהה" בדרום יפו, בתכנון איברהים חג'ר.

קומת הקרקע בנויה מאבני כורכר מסותתות, כשבכל כניסה ליחידת מסחר קשת בעלת אבן ראשה בולטת ובה עיטורי חרש ברזל.
שתי קומות המגורים, נבנו מלבני סיליקט בשילוב בטון.

צילום: ישראל פרקר

אין כמו אגדה בחולות תל אביב־יפו

ילדים משחקים בשולי השדרה, 1957

צילום: וילי פולדנר

מקור: הארכיון העירוני תל אביב־יפו

שיכון עולים עמידר,
מבט משדרות ירושלים 32 – 33,
1958

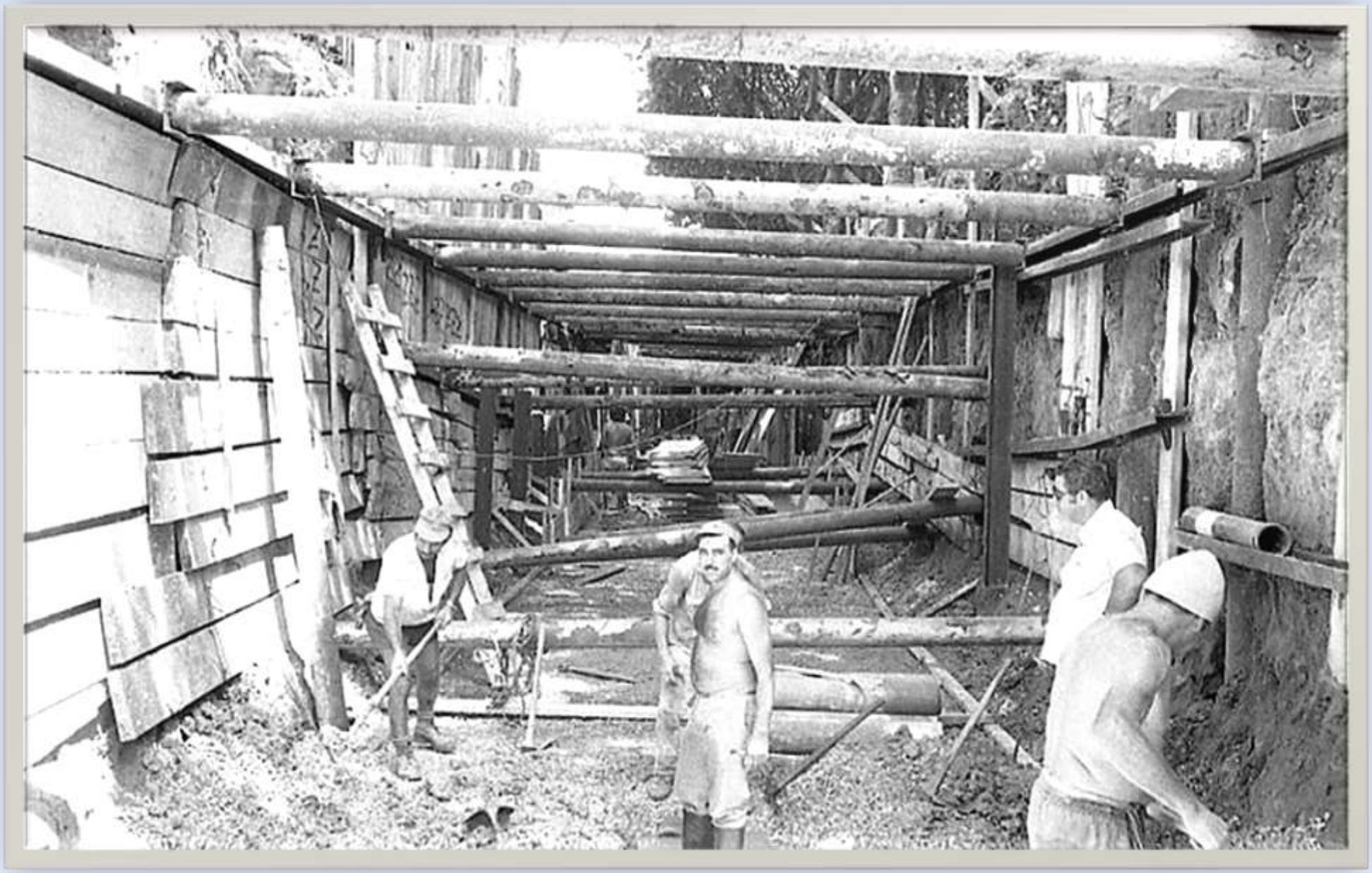
צילום: וילי פולנדר,
מקור: ארכיון עיריית תל אביב־יפו

אין כמו אגדה בחולות תל אביב־יפו

שיכון עולים,
שד' ירושלים 63,
1958

צילום: וילי פולנדר,
מקור: ארכיון עיריית
תל אביב־יפו

חפירה ודיפון תשתיות השדרה נגד הצפת שיטפונות גשם וביוב, 1975

צילום: יוסף ליאור,
מקור: ארכיון עיריית תל אביב־יפו

אנו מכבדים את זכויותיהם של בעלי זכויות יוצרים ומשקיעים מאמצים באיתור בעלי זכויות יוצרים לצורך שימוש בחומרים המופיעים באתר. השימוש נעשה על פי סעיף 27א לחוק זכויות יוצרים תשס"ח-2007, ואם לדעתכם נפגעה זכותכם כבעלים של זכויות יוצרים בחומר המופיע באתר זה, הנכם רשאים לפנות באמצעות דואר אלקטרוני לכתובת: info@hamoreshet.org.il בבקשה לחדול מעשיית השימוש ביצירה, וציינו שם מלא ומספר טלפון, וצרפו צילום מסך וקישור לדף הרלוונטי באתר.

הפקה: מתנדבי קבוצת אבני מורשת – תקשורת לנכסי מורשת מוחשית [10/2023]

עיצוב: זאב הררי

אבני מורשת